

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

ילקוט ניצול הזמן

חלק ב'

לעורר על ניצול החיים העוברים מהר מאד
ותוכחה על עוון ביטול תורה שהוא כנגד כולם

אור הזוהר 152 ★ תמוז תשע"ג

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

וכמו שבגשמיות אם אדם רוצה לבנות בית ונוסע לאמריקא להרוויח ממון הרי מרגיש בכל נסיעה ובכל טרחה ועבודה את הכוונה האחרונה של בנין הבית כמ"ש "סוף מעשה במחשבה תחלה". כן צריך האדם לכוון בכל מעשיו את הכוונה האחרונה לעשות רצון אביך שבשמים. ואם יאמר האדם אין אני יכול לכוון במעשה הראשון את הכוונה האחרונה, הרי יכולין להוכיחו מצרכיו הגשמיים ששם הוא מתנהג באופן זה ש"סוף מעשה במחשבה תחלה" (ר' יוסף יוזיל הורביץ, הסבא מנווהרדווק).

"מה טוב לו יכולנו לחיות בעולם הזה על כל פנים עוד שבעים שנה אחרי כלות ימי שנותינו, כל ימי שנותינו אנו יגיעים לחנך עצמנו לישר העקמומיות שבליבנו ולהשליט שכלנו על חומרנו, ואז בחיים השניים כבר היינו יכולים לחיות חיים מצוחצחים, חיים זכים אף בעולם הזה, אבל אחרי חיים קשים אלו פתאום איננו כי לקח אותנו אלקים" (ר' קלונימוס קלמיש שפירא, צו וזירוז).

"אל בניי, לא טוב הדבר אשר אנו מבליים הזמן היקר בברואים בתכלית השטות ודבר שאין בו ממש בעונותינו הרבים, ומהפכים אור לחושך, כי בלילה מבליים זמן בשטות ולרוע יביטו, ובבקר השמש יצא על הארץ והמה ישנים על מטתם מתהפכים מצד לצד ועוברים זמן תפלה לכל, אשר בעו"ה מרעה אל רעה יצאו עבירה גוררת עבירה.

בני אחי נא הקיצו משנתכם האולת, ואל תבלו זמן בהבלי עולם ושיחה בטלה, וספורי דברים בענייני מלחמות מי ינצח ומי ינוצח, ולראות ולטייל מושכי קשת ותריס ומגן מלחמה, והוללות ושמחה של מה בכך, דברים אלו נאותים לשרים וסגנים, אבל מה לנו בזה לאבד זמן, וביחוד בימים אלו וזוהיא שטות גדולה להחליף עולם אמת בעולם תמורה ושקר:

ואיך לא תחוסו על הזמן, אם דרך משל זמןך קצוב למות ביום א', ואחד יאמר לך הנני נותן לך מאה אלפים דינרי זהב ותמות יום אחד קודם לזה, ידעתי כי לא תקחם בכל הון, וא"כ שכל כך יקר בעיני האדם יום אחד, יאמר נא איך יאבד יום אחד לבטלה, והרי שוטה זה מאבד אלפים דינרי זהב, ע"ז יקרא שוטה שמאבד מה שנותנים לו (חגיגה ד), כי מתת ה' הוא לברואיו הזמן יקר הנבראים, כי בו יזכה אדם ארחו לדעת ה' ולהשיג שלמותו, ולבוא לחקור תבונות ולתקן מצעדיו צעדי גבר, בו ינחיל חיים הנצחיים, כי כל קנין השלימות בזה העולם" (ר' יהונתן אייבשיץ, יערות דבש).

"מה יקר הוא הזמן! כל רגע העובר חולף - מתת אלקים הוא. בכל רגע אפשר לזכות בחיי נצח, אפשר לזכות לעשות נחת רוח לפניו יתברך.

מסופר על הגר"א זלה"ה מוילנא שאמר לפני פטירתו, שהוא מוכן ומזומן לוותר על כל שכר עוה"ב שלו ולו בכדי שיוכל להשאר שעה נוספת בזה העולם ולעשות נחת רוח לפניו" (הרש"ז מקלם, חכמה ומוסר).

בידעו זאת הלא ישמח האדם. אין אבדה כאבדת הזמן, ולעומת זאת אין מציאה כמציאת הזמן.

יחשוב האדם בגשתו לשרת בקודש בבואו לעשות מצוה, כאילו היום ניתנה לו מסיני. "אשר אנכי מצוך היום". בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. יחשוב כאילו היום הוא מצווה ועומד, היום ניתנה לו תורת האלקים מן השמים!

דרך האדם, בהכירו דבר חדש הוא נלהב, וההרגל נעשה טבע, והתלהבותו ושמתו דועכת, כי שמחים הכל על דבר של התחדשות, ואח"כ מתרגלים. ועל כן יצייר בנפשו האדם כאילו היום ניתנה לו זו המצוה, וישיש על זכותו בעשיית רצון מלכו של עולם ב"ה וב"ש.

האדם העושה מצוה צריך לחשוב כאילו זאת הפעם הראשונה בה קיים את המצוה. לדוגמא: האדם מניח תפילין בכל בוקר כי התרגל לעשות זאת, אך הוא צריך בכל בוקר לחשוב כאילו זאת לו הפעם הראשונה בה קיבל התפילין ובה הניחם. וכן על זה הדרך.

"נפסק בשולחן ערוך (סי' רלא) שיהיו כל מעשי האדם לשם שמים, וכשיושב לאכול תהיה כוונתו לשם שמים שיהיה גופו בריא וחזק לעבודת בוראו.

אלו שאינם עושים זאת מאבדים את זמנם, הם בין כה וכה אוכלים, הם יכולים באותה קלות להוסיף מחשבה שהם אוכלים לעבודת השם - בכדי שיהיה להם כח לעבוד אותו" (ר' אביגדור הכהן מילר).

"כמו שיש לאדם שכל שלא לרקוד עם העצים אלא יודע הוא כי המה רק אמצעיים לבשל קדירה. כן צריך האדם להבין כי עיקר הקדירה אינה אלא לחזק כחו לעשות מה שמצווה.

כמו שאין אדם טועה לכוון בעצים כוונה של קדירה, כן אין לאדם לטעות לומר על האמצעיים שהם המטרה.

"ואיך לא נבוש ולא נתחלחל על הזמן היקר?"

והרי אנו דומים למי שמצא חן בעיני המלך, והניחו ליל לבית גנזיו אשר שם מונחין כל אבני יקר אשר לא יערכם כל הון, ואמר ליה המלך כל אשר תוכל לאסוף בפניך יהיה נתון לך.

והאיש הזה ראה שם מין מאכל ממינים מתוקים לקחו בחפניו והלך לו, והיה יכול לאסוף דברי ערך שיהיו לו ולזרעו אחריו. ואבד זאת בשטותו ולקח דבר שיהיה לו הנאה רגע אחד.

ואנחנו עושים שטות כזאת בכל עת ורגע, וגרוע יותר ויותר והרי כי אין להעריך כל חמדת עוה"ז נגד רגע אחד של עוה"ב!" (ר' אליעזר לעוו, שמן רוקח).

"היה כדאי להשי"ת לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה כדי שיהודי אחד יזכה לומר פעם אחת בלבד בכל משך זמן הבריאה "ברוך הוא וברוך שמו".

והיה ראוי ליהודי זה להברא ולבוא לעולם ולחיות שבעים שנה ביסורי איוב, ולו בכדי שיוכל לענות "ברוך הוא וברוך שמו" אחד.

ואלף פעמים ענית "ב"ה וב"ש" אינם מגיעים לזכות ענית "אמן" פעם אחת.

ואלף פעמים אמן לא מגיעים לשכר של "אמן של האל הקדוש" או "שומע תפילה", "קדושה" ו"ברכו", שהם קדושת שמו יתברך.

ואלף פעמים ענית אמן הנ"ל אינם מגיעים לזכות ענית "יהא שמיה רבא" אחת.

ואלף פעמים ענית "יהא שמיה רבא" אינם נערכים לערך תיבה אחת של לימוד תורה" (הסבא ר' שמחה זיסל מקלם).

"ואלף פעמים תיבה של תורה שלא לשמה לא מגיעים לשכר לימוד תיבה אחת לשמה" (רבינו יונה).

[והוא פי (1,000,000,000,000,000) ביליראד מענית "ב"ה וב"ש" אחד שהיה כדאי ליהודי ולכל העולם להבראות בעבור זה].

ומאד ראוי לנו לשמוח בה' ובתורתו ובמצותיו, ובכל רגע של חיים.

ואפילו נודה בכל ימי חיינו על כל רגע של חיים שנתן לנו הבורא יתברך לא היינו מספיקים להודות לו, כי אין ערך לרגע של לימוד תורה, לא יערכנה זהב וזכוכיות!

"אילו חי אני אלף אלפי שנים, לא הייתי מספיק להודות לו על כל רגע שנתן לי חיות שאוכל להדבק בתורתו" (ר' אברהם אחיו של הגר"א ז"ל).

צא וחשוב שכר שעה אחת של לימוד תורה:

ביום חול

גם לימוד תורה של אות אחת נחשב לימוד, כמו שאמרו: "הלומד מחברו... אפילו אות אחת, צריך לנהוג בו כבוד" (אבות ו' ג, כלה רבתי פ"ח = 1).

במילה אחת יש כארבע אותיות (ע"פ ממוצע אותיות במילה, בדפי גמרא) (כפול 4 = 4).

"תלמוד תורה כנגד כולם" (פאה א, א). "דכל תיבה ותיבה שלמד בה... שקולה כנגד כל המצוות" (הגר"א בשנות אליהו שם ד"ה ת"ת). (כפול 613 = 2,452).

"בשיעור מינוט (דקה) אחד, יכול לומר מאתיים תיבות" (הפחץ חיים בתורת הבית פ"ב, ג) (כפול 200 = 490,400).

בשעה אחת יש שישים דקות (כפול 60 = 29,424,000).

בשבת קודש

"גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום השבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול" (בא"ח ב', שמות) (כפול 1,000 = 29,424,000,000).

בשמחה

"כל העושה המצות בשמחה, יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שהמצות עליו למשא" (ארחות צדיקים - שער השמחה) (כפול 1,000 = 29,424,000,000,000).

הוספות

לימוד מתוך צער (קטן) שווה פי מאה, כמו שאמרו: "טוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח" (אבות דרבי נתן ג, ו). "ואם יתוסף מעט צער נוסף בעשיית המצוה, יוכפל השכר שוב פי מאה" (מכתב מאליהו ח"ג, 14) (כפול 100 = 2,942,400,000,000,000).

הלומד כשאחרים לומדים פחות (ערב שבת, יום שבת, בין הזמנים, תענית וכו'), מקבל שכר כנגד כולם (לפחות כמנין, והרבה יותר), כמו שאמרו: "רשב"י אומר: אם ראית את הבריות שנתייאשו (נתרשלו) ידיהן מן התורה מאוד, עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם" (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) (כפול 10 = 29,424,000,000,000,000).

לימוד בחברותא או בחבורה, מכפיל שכרו לפי מספר הלומדים (לפחות שניים, הוא וחברו), כמו שאמרו: "מצוה שעושים אותה הרבה בני אדם בשותפות, כל אחד נוטל שכר כאילו עשה כולה לבדו" (שדי חמד - מערכת המ"ם, כלל קצ"ח) (כפול 2 = 58,848,000,000,000,000).

כשבלימודו גורם לאחרים ללמוד (קידוש ה', דוגמא אישית), מכפיל שכרו לפי כמות הלומדים (לפחות באחד), כמו שאמרו: "גדול המעשה יותר מן העושה" (ב"ב ט.) (כפול 2 = 117,696,000,000,000,000).

החוזר על תלמודו מאה ואחד פעמים, מכפיל שכרו, כמו שאמרו: "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד" (חגיגה ט:) (כפול 2 = 235,392,000,000,000,000).

אם למד בכונה ויגיעה רבה גם בפזור ממון, וגם כונתו מאהבת ה' לעשות נחת רוח לפניו שכרו פי אלף ממי שעושה על מנת לקבל פרס במיעוט יגיעה ודרך ארעי ובחנם (מנוחה וקדושה ח"א פכ"ח) (כפול 1000 = 23,539,200,000,000,000,000).

ואם לומד לשמה שווה פי אלף ממי שלומד שלא לשמה (רבינו יונה) (כפול 1000 = 23,539,200,000,000,000,000).

הסך היוצא:

שהלומד שעה אחת ביום חול שוה שכר למודו ל-29 מיליון מצוות:

בשבת קודש - 29 מיליארד מצוות

בשמחה - 29 ביליון מצוות

עם הוספות - 23 טריאלד מצוות

"ואמרו בספרי: כשם שתלמוד תורה נוטל שכר כנגד כל המצוות כך ביטול תורה כנגד כולם, וכשם שתלמוד תורה כנגד כולם כך ביטול תורה כנגד כולם.

וסימן נתנו לששה סדרי משנה ז'רעים מ'ועד נ'שים י'שועות (דהיינו סדר נזיקין, עיין שבת לא). ק'ודשים ט'הרות ד'הוא זמנ"י ק"ט - להורות שמי שיודע שזמנו קט ומצומצם הוא שיעלה בידו ללומדם (התשב"ץ).

יחטוף בידו איזה ספר קודש יהיה מה שיהיה, ויהגה בה - אף כמה שורות, אף כמה תיבות באותה רגע מגודל התפארותו בה.

מלבד האזהרה מהגמרא הקדושה (יומא יט): "ודברת בס" - ולא בדברים בטלים עיי"ש (והובא ברמ"א יורה דעה סי' רמ"ו) שעובר על עשה ולא תעשה על כל דיבור בטל שיצא מפיו כנוודע, וגודל העונש על זה רחמנא ליצלא כנוזכר בגמ' הקדושה, ובפרט בזוהר הקודש במקומות רבים" (ועי' אגרת הגר"א ז"ל שקולעין את נפשו מסוף העולם ועד סופו עיי"ש) (ר' אלכסנדר זיסקינד זצ"ל)

האדם שחשובין אצלו ימי חייו, צריך להזהר שלא לאבדם ברצונו. ובעונותינו הרבים, אין אנו נוהרים בזה. ונבאר דברינו; אם היה במציאות, שהיה אדם יכול למסור לחברו ימי חייו ואף על פי כן יודע, ששום אדם לא היה מתרצה בזה, אפילו ליתן לחברו איזה חדש, או שבוע, מימי חייו. ובאמת הדין עמו, כי אין דבר יקר כזמן! כי בזמן הקצוב שנתן הקב"ה לאדם בחסדו, יכול להנחיל לעצמו נצח. ובעינינו אנו רואין, כי מי אינו שומר את כח הדבור שלו, כלה אצלו בכל יום מדעתו ורצונו זמן רב, לפעמים כמה שעות ולכל הפחות שעה אחת ביום הולכת אצלו לטמיון, שדיבר עם אנשים אפילו דברים שאינו נוגע לו לעסקו, רק פטפוטי דברים בעלמא. וידעתי גם ידעתי, שמי שירצה להתעקש יאמר, שלא כן הדבר. אבל כשיתבונן האדם בעצמו לצרף כל הדברים שדבר ביום, שלא היה מוכרח לדבורים האלו, ימצא שכלה על זה; שעה, או שעתים מהיום. ובחשבון חדש; הוא שלשים שעות. ובחשבון שנה; אפילו אם לא נחשוב רק שעה אחת ביום, יצטרפו יותר משלש מאות וחמישים שעות שהלכו אצלו לטמיון. ובודאי לא השתכר בזה לא עולם הבא ואף לא עולם הזה. ורק זה הרווח; שיחסר לו על ידי זה חלק גדול בתורה. כי ה' יתברך נתן לו חלק החיים, כפי צרכו לתורתו ועולמו, כמו שכתב ה'חובת הלבבות' והוא הסב את החלק, לדברים בטלים. (לבד מה שמוגבל בהם בודאי; לשון הרע ורכילות ואונאת דברים ושאר דבורים אסורים).

אכן להיפך, מי שנדבה רוחו לשמור כח הדבור שלו ואיש כזה בודאי לא ילך לשום חבורת אנשים, כי שם אי אפשר שלא יכשל בדבורים אסורים שידבר בעצמו, או על כל פנים, בשמיעת לשון הרע ורכילות וליצנות ושאר דברים האסורים [כמו שבארתי בחלק הראשון], או כשמזדמן עם אדם אחד, שלא לדבר על אודות שום אדם, איש כזה בודאי יתוספו לו כמה עשרות שעות בשבוע, שיהיו פנויות לו ללמוד התורה ולקיום המצוות?

זהו שאמר הכתוב (קהלת' ט ט) "רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֵּת פֶּלַי יָמֵי חַיֵּי הַבְּלָה... פִּי הוּא חֶלְקִי בַחַיִּים". ו"אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֵּת" הוא רמז על התורה. (ומה שאמר: "אֲשֶׁר אֶהְבֵּת", שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ) והזהיר לנו הכתוב, שלא יחסר יום אחד מן התורה, כי הוא חלקו בחיים. ואמר "הַבְּלָה", לרמוז, מי מתבונן בעצמו, לשמור כל הימים שהוא חי על פני האדמה, שלא ילך ממנו יום אחד לריק - מי שמבין בדעתו ושכלו, שהעולם הוא עולם של הכל. ולא נשלח לפה רק לעשות שליחותא דמרא עלמא, להשיג חלקו בתורה וקיום המצוות, כדי לאור באור החיים לעתיד לבוא, על זה האיש נוכל לקוות בו שישמור ימיו שלא ילך ממנו יום אחד לאבוד.

ועוד סימן נתנו (עי' בהקדמת תיקוני זוהר דף ה.) זמ"ן נק"ט לרמז שיש לתפוס את הזמן (כי הזמ"ן קט"ן) ולא להרפות מדברי תורה ולקיים "והגית בו יומם ולילה" (ר' אברהם יששכר רבינוביץ, חסד לאברהם).

והגר"א הורה לתלמידיו שיקח כל אחד מסכתא אחת (גמ' או עכ"פ משניות ולפחות פרק אחד) וידעה בעל פה כדי שיוכל ללמודה במקום וזמן שאין ביכולתו לקרוא מן הספר.

ובזה יוכל לקיים את מצות "ושננתם... ובלכתך בדרך" [כי עיקר לימוד המשניות הוא לידעם בעל פה] (ראשית חכמה) וכן ראוי לכל אחד לעשות.

"ויחוס מאד על הזמן אשר הוא חי שלא להוציאו לבטלה כי הוא יקר הערך מכל חיי העולם הבא וגם מטעם זה חיובא רמיא על כל איש לשמור בריאותו ולהשמר מאד לנפשו כדי שלא יאבד טובה הרבה שיוכל לקנות בשעה א' של חיי העוה"ז ומי שאינו נשמר מכל דבר רע מתחייב בנפשו ועתיד ליתן דין וחשבון על כל איבוד הזמן שגורם:

וכבר כתבו בעלי המוסר מוסר השכל, שאם יאמרו לו לאדם בכמה אתה מוכר שנה א' מחייך או אפילו יום אחד ואפילו שעה א' אם יתנו לו כל כסף וזהב בוז יבז להם ואיך הוא נותן חייו בחנם ומוציאם לבטלה וכלה בעשן ימיו או בשחוק וקלות ראש (שחוק - זלזול בעשה, וקלות ראש - זלזול בלאו) או בדברים אסורים חטאות ופשעים באופן שטוב מאד מותו מחייו היש סכלות גדול מזה?

מי האיש החפץ חיים יחוס על כל רגע מחייו מלהוציאו לבטלה יותר מאשר יחוס על כסף וזהב רב ולעולם בלי הפסק יהא רק עוסק בעבודת בוראו במעשה או בדבור או במחשבה.

ועבודת המחשבה ליראה ולאהבה את ה' הנכבד והנורא ולדבקה בו וכדומה היא עבודה תדירית ויוכל לעשותה תמיד בשבתו ובלכתו ובשוכבו ובקומו ובהיותו עוסק בעסקיו וטרוד בפועליו ובהיותו עוסק באכילה ושתייה או בעומדו תוך כנסיה זאת העבודה אל תחסר לאיש טוב וישר והמישרים אורחותם תמיד ה' לנגדם וזה כל האדם ואשר לא עצר כח ליחד לבבו לחשוב מחשבות טהורות תמיד יבחר לו את הקל הקול קול יעקב ולא ליפסוק פומיה מגירסא בשבת ובלכת במקום נקי וילמוד מה שהוא בקי ושגור בפיו בע"פ כגון פרשת התמיד פרשת שמע וכדומה וכן איזו משניות שגורות כגון יהודה בן תימא, רבי חנניא בן עקשיא וכדומה חוזר אפילו אלף אלפים פעמים והכי אמרו רבנן, שאפילו אדם לומד כל היום כולו פסוק "ואחות לוטן תמנע" הקב"ה קובע לו שכר כעוסק בנגעים ואהלות.

וכל אדם אינו חייב אלא כפי יכולתו כך היא חובתו ואין פוטור אותו ואם כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא בענין זה עכ"פ אשר בכחו לעשות יעשה ויזכור צור קדושו ויבחר הרע במיעוטו ואל יפנה אל מדעתו והבא ליטהר מסייעין אותו" (פלא יועץ ערך חיים).

"האדם שיש בלבו בתמידיות התפארות גדול מגודל מעלת תורתנו הקדושה והתמימה לאין ערך וסוף קץ ותכלית - לא ינוח ולא ישקוט מלהגות בה בכל עת שיש לו פנאי, אף רגע אחד לא יכלה זמן רגע זה בהבלי העולם ובדברים בטלים רחמנא ליצלא. רק

על דיבורים האסורים שנדברו שלא כהוגן. "חתן הגר"י בלאזר זצ"ל, הגר"י חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, הוסיף על דברי האיגרת הזאת, כי שמע בעל פה מהגר"ח ברלין זצ"ל שאחרי שאמרו לו בחלום, שדין של מעלה חמור מאד וכו', הוסיף ואמר "אמנם על תלמיד חכם יש הרבה מליצי יושר

א. כתב הגר"י חיים ברלין זצ"ל במכתב שנגלה אליו ר' יצחק בלאזר זצ"ל אחרי פטירתו בחלום "ואמר לי ישר כח שלא הגדתי עליו שבה, ושאלתי מה נעשה בדינו בעולם ההוא, ואמר לי שדין של מעלה הוא חמור מאד שאי אפשר לשום אדם בעולם הזה לשער כלל. וביחוד מקפידים מאוד

עמל התורה מקנה לאדם את השמחה. ידיעת ההלכה ודברי תורה אשר לא ידע לפני כן. וכן הבנת הסוגיא, ואת השקלא וטריא לאחר יזע ובוררים 'ובירור הספקות והלכותיהם משמח הלב מאד כידוע מאמר החכם ד': "אין שמחה כהיתר הספיקות"ה, והריהם בפיו למתוק מדבש.

שמחה מובילה את האדם קדימה ומחייה את כל גופו. ובהיפך הבטלה גוררת אחריה עצבות ואינה נותנת לאדם להמשיך בדרכו.

וכבר צוחו קמאי על "היתר" ביטול תורה בבין הזמנים וז"ל המהרש"א (שבת קיט:): "ביטול תינוקות של בית רבן הוא מצוי בכל קהלה, גם הבחורים מבטלין רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים וטיולים".

וכן צוח בעל השל"ה הקדוש:

"ועיקר הכולל הכל, יהיה נעקר ונשרש מן העולם השם של 'בין הזמנים', לא יזכר ולא יפקד, רק כל העתים שוים לטובה, יתנהגו במנהג אחד לתורה, כמו שכתוב (יהושע א, ח) 'והגית בו יומם ולילה'". (ר' ישעיהו הורביץ, שני לוחות הברית)

"למען השי"ת תרחק עצמך מן הבטלה מאד מאד כמטוחי קשת, כי הלואי שישפיק כל הזמן לזכות בכתרה של תורה, ואיזה זמן הוא נעשה נותר להוציאו לבטלה? ועוד ראוי לך לדעת - הלא הזמן אשר האדם חי הוא מבחר הקנינים! כי כל אשר לאדם יתן בעד נפשו, ואם יקח אדם צרור כספו וישליך למצולות הנהר 'משתגע' יקרא, ואם כן יותר מזה משתגע מי שמשליך קצת זמן מחייו לעסוק בדברים בטלים!" (ר' משה טייטלבוים זלה"ה מאהיל).

כלל הדברים; כמו עשירים הגדולים, שיש להם השטרות הגדולים על כמה אלפים, שומרים בתכלית השמירה כל שטר ושטר שלא יאבד ממנו, כי כל אחד מהן, הוא החלק מעושרו, כן ממש צריך האיש הנלבב לשמור את ימיו ושעותיו, כי כל יום הוא חלקו בחיים (שמירת הלשון חלק שני פרק ו).

"אין האדם יכול להיות תדיר על הספר, כי צריך לאכול ולישון ולעשות צרכיו, לכן צריך זריזות וזהירות לחזור לספרו ללמוד, ואל יחשוב: עוד היום גדול והשנה גדולה..." (הליכות חיים).

ועל ידי הזריזות יכול לבא לידי שמחה וז"ל רבי משה חיים לוצאטו זלה"ה: "כבר ידעת, שהנרצה יותר בעבודת הבורא, יתברך שמו, הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה. והוא מה שדוד המלך מתהלל בחלקו הטוב ואומר (תהלים מב) כאיל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים, צמאה נפשי לאלקים וגו'. (שם פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'. (שם סג) צמאה לך נפשי כמה לך בשרי. ואולם האדם אשר אין החמדה הזאת לזהטת בו כראוי, עצה טובה היא לו שיזדרז ברצונו, כדי שימשך מזה שתולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונה מעוררת הפנימית, ובודאי שיותר מסורה בידו היא החיצונה מהפנימית. אך אם ישתמש ממה שבידו, יקנה גם מה שאינו בידו בהמשך, כי תולד בו השמחה הפנימית והחפץ והחמדה מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו ברצון" (מסילת ישרים פרק ז).

הבטלה מביאה לידי שעמום (כתובות נט: יעו"ש), ופירש רש"י שיגעון, ומביאה לידי הרהורים רעים (ס' הפליאה)

שמחה לא מגיעה על ידי חוסר מעש ובטלה. שמחה רוכשים ע"י יגע כפיים, על ידי עמל. השמחה - מנת חלקם של העובדים, והעצלים לא ידעוה.

- ג. כמו שנאמר: "יגע כפיך כי תאכל - אשריך וטוב לך" ועל המקרא הזה דרש בן זומא: (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו.
ד. צל המעלות, לח.
ה. הנצי"ב מולאזין זלה"ה.

אולם מקפידים מאד על חטא הלשון, עכ"ד.

- ב. כמו רקב היא הבטלה שלא את מקומה בלבד היא מכלה, רק גם על ימין וגם על שמאל היא מתפרצת, גם את _ ומקום הבריא מכלה ומפסידה (ר' קלומינוס קלמיש שפריא זלה"ה, בני מחשבה טובה).

